

シュテインベルグ アリサ (イスラエル)

התרשמות וחוויות מהתכנית קצרת הטווח "איסה ויפן" - אוניברסיטת קוגאקאן.

איסה, מחוז מיה, יפן. פברואר-מרץ 2015.

אליסה שטיינברג, האוניברסיטה העברית בירושלים

את שלושת השבועות האחרונים ביליתי במחוז מיה (Mie) ביפן, בעיר איסה (Ise). זו השנה השנייה שאוניברסיטת קוגאקאן (Kogakkan) ועיריית איסה מפעילות פרויקט משותף: תכנית לימודית קצרת-טווח בנושא "איסה ויפן" המיועדת לסטודנטים ואקדמאים מחו"ל.

התוכנית נוצרה מתוך רצון לקדם את התיירות במחוז מיה בכלל ובעיר איסה בפרט, ובמיוחד להגדיל את מספר המבקרים ממוצא מערבי (אירופה, אמריקה, ישראל). במשך מאות שנים איסה הייתה מוקד תיירות פנים מבוקש, וכן מוקד צליינות דתית. הסיבה לכך היא שמקדש איסה הגדול - ה-Ise Grand Shrine, אשר נמצא בעיר, הוא המקדש החשוב ביותר למאמינים בדת השינטו. למעשה מדובר באוסף מקדשים הכולל שני מקדשים מרכזיים - המקדש הפנימי (Naiku) והמקדש החיצוני (Geku), ועוד כ-123 מקדשים נפרדים המפוזרים ברחבי העיר. על פי מסורת דת השינטו, במקדש הפנימי שוכנת אלת השמש Amaterasu Omikami, ובמקדש החיצוני שוכן האל Toyouke No Omikami, אל החקלאות האחראי בין היתר על המזון של אלת השמש Amaterasu. למרות שבעבר התיירות באיסה שגשגה, בעשורים האחרונים הפופולריות של העיר והמקדש דעכה. התיירות ליפן התפתחה במחצית השנייה של המאה העשרים, אך נראה שאחוזי המבקרים הזרים באיסה נמוכים למדי, במיוחד בהשוואה לאתרים כמו טוקיו או קיוטו.

כאמור, מטרת-העל המוצהרת של התכנית קצרת-הטווח "איסה ויפן" היא לעודד תיירות לאיסה. כדי לקדם את המטרה הזו עיריית איסה ואוניברסיטת קוגאקאן החליטו להביא בין עשרה לחמישה עשר צעירים מהמערב, סטודנטים או אקדמאים העוסקים בחקר יפן, לסמינר של שלושה שבועות בעיר איסה. במהלך התכנית המשתתפים שומעים הרצאות בנושאים שונים, כגון דתות ביפן, דת השינטו, ההיסטוריה של איסה, ההיסטוריה של מקדש איסה ועוד. בנוסף להרצאות, המשתתפים בתכנית מסיירים במקדשים השונים וברחבי העיר איסה, נפגשים עם תושבי העיר ובעלי עסק מקומיים, וכן מבלים זמן עם מתנדבים יפניים, סטודנטים באוניברסיטת קוגאקאן.

הדרישות להשתתפות בתכנית הן שליטה בשפה היפנית, וכן התחייבות לכתוב פוסטים המתארים את הנלמד בתכנית באמצעי SNS כלשהו (פייסבוק, טוויטר, בלוג ועוד). בעוד שכל התכנית מתנהלת בשפה היפנית, המשתתפים מתבקשים לכתוב את הפוסטים בשפת האם שלהם, או באנגלית. באופן זה מארגני התכנית מקווים לחשוף מספר רב ככל האפשר של אנשים לאישה, לפרסם את אישה ברשתות החברתיות באינטרנט, ובתקווה, להגדיל את מספר התיירים מהמערב בטווח הרחוק יותר.

התכנית אינטנסיבית מאוד, מלאת חוויות ומרתקת. בעיניי, אחד הדברים המרשימים באופן שבו התכנית מאורגנת ומתבצעת הוא שיתוף הפעולה וההתגייסות המלאה של מספר גורמים. התקציב לתכנית מגיע מהעירייה, כלומר, מכספי משלמי המיסים במחוז מיה. אוניברסיטת קוגאקאן מספקת את המגורים ורוב הארוחות, דואגת לכיתות הלימוד, הלוגיסטיקה והניהול השוטף של התכנית. המרצים בתכנית הם חברי הסגל האקדמי באוניברסיטה או עובדי עירייה. ראש העיר, סגן ראש העיר וראש מחלקת התיירות של אישה מעורבים בתכנית באופן פעיל. לוח הזמנים, תוכן הסיורים וההרצאות נקבע בתיאום בין האוניברסיטה לעירייה, ונציגים מהאוניברסיטה ומהעירייה מלווים את הקבוצה ברוב הסיורים בשטח. בנוסף לבעלי תפקידים אלה, אי אפשר שלא להתפעל מהמעורבות של רבים אחרים בתכנית. החל מהיום הראשון ועד העלייה לרכבת בחזרה לשדה התעופה ביום האחרון, מתנדבים יפנים ליוו את הקבוצה שלנו. רובם הגיעו על חשבון זמנם הפנוי מתוך רצון להכיר חברים חדשים. הסטודנטים היפנים ישבו בהרצאות, הצטרפו אלינו לארוחת הצהריים בקפיטריה של האוניברסיטה, והתלוו גם לסיורים. חלקם הגיעו ביום האחרון כדי להיפרד מאיתנו ואף הביאו מתנות קטנות.

ניתן לומר שהעניין של סטודנטים יפנים נבע מהרצון להתאמן באנגלית או מסקרנות, אך בכל מקום אליו הגענו במהלך התכנית פגשנו עוד ועוד מתנדבים מבוגרים, שהקדישו מזמנם וששו לחלוק את הידע שלהם. נראה שהרצון לתרום ולהיות מעורבים קיים אצל תושבי אישה באופן כללי. מר מרואוקה (Maruoka) צאצא של אנשי דת שינטואיסטים באישה, עדיין פותח למבקרים את הבית הישן שבו גרו אבותיו לפני שבעה דורות. עלויות התחזוקה ותפעול המבנה הן מכספו האישי של מר מרואוקה, אשר הוכר כארגון ללא מטרת רווח. בעיירה Kawasaki נכנסנו לבית מלאכה של משחזר סכינים, תושב המקום. בעודו ממשיך בעבודתו הוא הסביר לנו ארוכות על המלאכה, ענה על שאלות, ואשתו אף הגישה לנו תה. אני משוכנעת שבני הזוג אינם זוכים לשום תגמול כספי ובכל זאת הם השקיעו שעה מזמנם כדי לשוחח עמנו. כשנסענו לעיר הנמל Ominato ולעיריה Kamiyashiro, ליוו אותנו מספר מתנדבים, שטרחו ותכננו עבורנו מסלול והסבירו על המקום ועל ההיסטוריה שלו. למרות מזג האוויר הסוער הם המשיכו בתכנית. כחלק מהסיור הפלגנו על אנייה וחצינו את אחד הנהרות הזורמים באישה. לקראת ההגעה שלנו המתנדבים קישטו את האנייה בדגלי המדינות שלנו, וכן ליוו אותנו בהפלגה- שישה מתנדבים על קבוצה של כחמישה עשר איש.

אלה רק מספר דוגמאות למעורבות ולתרומה של תושבי העיר להצלחת התכנית "איסה ויפן", והתחושה הכללית שלי מהמפגש עמם היא שכל התושבים מעודכנים בכך שהפרוייקט מתקיים, תומכים בפרוייקט ומעוניינים לסייע ככל האפשר. אין ספק שההשתתפות והתמיכה של אנשים כה רבים ומגוונים בתכנית תרמה רבות להצלחה שלה. בעיניי, המעורבות של קהילת העיר איסה בתכנית "איסה ויפן" דומה למעורבות הכללית של תושבי מחוז מיה בחיי המקדש. ביפן בכלל, ובאיסה בפרט נעשים מאמצים רבים כדי לקרב את התושבים למסורת, ובמקרה של איסה גם למתרחש במקדש. דוגמא בולטת לכך היא ה-Shikinensengu- טקס הבנייה מחדש של מקדש איסה, הנערך פעם ב-20 שנה החל מהמאה השביעית לספירה. בטקס בונים מחדש את מבני המקדש הפנימי והחיצוני, מעבירים את החפצים הקדושים המסמלים את אלת השמש לתוך המבנה החדש, וכן יוצרים מחדש את כל האוצרות הנשמרים במקדש. ההכנות לטקס ה-Shikinensengu אורכות מספר שנים, וכ-3-4 שנים לפני מועד הטקס מחוז מיה מגייס נגרים ובעלי מלאכה מכן יפן. בשיא הטקס עצמו משתתפים לא רק אנשי הדת, אלא כל תושבי המחוז. ישנם שני אירועים מרכזיים שבהם התושבים מעורבים פיזית- "מלאכת סחיבת העצים"- Okihiki gyoji שבו גוררים את העצים המיועדים למבנה החדש ברחובות העיר עד המקדש, ו"מלאכת נשיאת האבנים הלבנות"- Shiraishimochi gyouji שבו אוספים אבנים כדי לפזר אותן ברחבה שמחוץ למבנה המקדש. כיוון שהטקס נערך פעם בעשרים שנה, יפני ממוצע זוכה להשתתף בו 3-4 פעמים בחייו.

כמובן שלא ניתן להשוות בין הדברים, אך אני מרגישה שההתגייסות לתכנית "איסה ויפן" מצד סגל האוניברסיטה, הסטודנטים, העירייה ותושבי העיר הייתה דומה להתגייסות לבנייה מחדש של מקדש, הן ברמת ההתלהבות והן בחשיבותה דבר להצלחת הפרוייקט. אני מודה לכולם מכל הלב!

私は今回、「伊勢」と日本スタディプログラムという皇學館大学の短期セミナーに参加しました。プログラムの3週間は毎日が非常に楽しく、また深く学習することもできました。毎日、興味深い講義を受け、午後は大体、伊勢市内各地での現地学習に出かけました。本当にすばらしいプログラムで、感動がおさまりません。特に、私にとって印象的だったことは、期間中、お世話してくださった日本人の親切や真心が格別であったことです。プログラム担当者、学生サポーターさんたち、そして、伊勢市民、皇學館大学の先生方等、私たちを取り巻くすべての方が日本到着から、そして日本を離れる日まで、本当にもてなしてくださいました。

旧御師・丸岡邸を守り続ける有志の人々、河崎で昔からの商売を営む人々、神社と大湊の歴史と民俗を語り継ぐ地域の人々、そんな皆さんたちが時間を惜しむことなく、情

熱と真心をこめて、私たちに様々なことを教えてくれました。プログラムを運営する皇學館大学はもちろんのこと、その周囲の人々までがプログラムの成功のために努力をしていました。ひとつの目的を果たすために全員で協力し合う姿は、日本人の優れた特徴であると思っています。同じように伊勢市民が伊勢神宮を支えるために、伝統を受け継ぎ、常若の精神を後世に継承していくために、常に祭りや神宮の行事に関わっていることを知りました。今、今回深く学んだ式年遷宮のことを再び考えています。神職だけではなく、伊勢市、またその近隣に住んでいる人々が、遷宮に関連するお木曳き行事やお白石持ち行事に積極的に参加しています。このように神宮、神道、それらを織り成す文化・習慣が伊勢市民の生活の一部となり、精神的支柱になっています。イスラエル人もその精神を日本から見習うべきだと思います。

今回の体験は、言葉で伝えないほど、すばらしいものでした。深く感謝しています。これから、私はこれまで以上に、日本と伊勢についての知識を母国で広めていきたいと思っています。